

Spis treści

Wykaz skrótów	XI
Wprowadzenie	XV
Rozdział I. Praca w godzinach nadliczbowych – zasady ogólne	1
1. Zasady polecenia pracy nadliczbowej	1
1.1. Pisemne polecenie pracy w godzinach nadliczbowych	3
1.2. Elektroniczna rejestracja czasu pracy (RCP) a nadgodziny	6
1.3. Obowiązek wykonywania pracy nadliczbowej	8
1.4. Dodatkowe zatrudnienie a praca w godzinach nadliczbowych	9
2. Rodzaje nadgodzin	11
2.1. Nadgodziny dobowe	12
2.2. Nadgodziny średniotygodniowe	14
2.3. Różnice między nadgodzinami dobowymi i średniotygodniowymi	18
2.4. Przedawnienie roszczeń z tytułu nadgodzin	19
3. Ograniczenia i zakazy dotyczące pracy w nadgodzinach	21
3.1. Ograniczenia pracy w nadgodzinach w skali doby i tygodnia	22
3.2. Roczny limit nadgodzin	24
4. Prywatne wyjścia a nadgodziny	28
4.1. Zasady udzielania zwolnień od pracy w celach prywatnych	28
4.2. Zasady odpracowywania wyjść prywatnych	30
4.3. Wyjścia prywatne a prawo do wynagrodzenia	31
Rozdział II. Ustalanie godzin nadliczbowych	37
1. Doba pracownicza a nadgodziny	37
1.1. Do której doby pracowniczej należy się odnieść?	40
1.2. Praca po dniu wolnym od pracy a doba pracownicza	42
1.3. Doba pracownicza u kierowców	44
1.4. Rozliczanie pracy przypadającej między dobami pracowniczymi	45
1.5. Nadgodziny w przypadku tzw. ruchomego czasu pracy	47
2. Nadgodziny w różnych systemach czasu pracy	52
2.1. Nadgodziny w podstawowym systemie czasu pracy	52
2.2. Nadgodziny w systemach równoważnego czasu pracy	53

2.3. Nadgodziny w ruchu ciągłym	55
2.4. Nadgodziny w systemie skróconego tygodnia pracy	56
2.5. Nadgodziny w systemie weekendowym	56
2.6. Nadgodziny w skróconym czasie pracy	58
2.7. Nadgodziny w systemie przerywanego czasu pracy	59
2.8. Nadgodziny w systemie zadaniowym	59
3. Zwolnienie pracownika z pracy a nadgodziny	63
Rozdział III. Praca w dni wolne od pracy	69
1. Praca w niedziele i święta	69
1.1. Dopuszczalność pracy w niedziele i święta	71
1.2. Dzień wolny od pracy za pracę w niedziele i święta	74
1.3. Wynagrodzenie za pracę w niedziele i święta	75
2. Zakaz pracy w święta w placówkach handlowych	78
3. Praca w dni wolne z tytułu 5-dniowego tygodnia pracy	80
3.1. Dzień wolny za pracę w dniu wolnym z tytułu 5-dniowego tygodnia pracy	81
3.2. Wynagrodzenie za pracę w 6. dniu tygodnia	85
4. Praca w dni wolne wynikające z rozkładów czasu pracy	90
5. Porównanie zasad rekompensaty w różne dni wolne od pracy	92
Rozdział IV. Godziny nadliczbowe kadry zarządzającej	95
1. Nadgodziny pracowników zarządzających	96
1.1. Definicja pracowników zarządzających	96
1.2. Zasady rekompensaty nadgodzin	99
1.3. Prokurent a pracownicy zarządzający	101
1.4. Nadgodziny bez prawa do wynagrodzenia	102
2. Nadgodziny kierowników wyodrębnionych komórek organizacyjnych	103
2.1. Definicja kierownika w orzecznictwie	103
2.2. Zastępcy kierowników	105
2.3. Niepełnosprawni i kobiety w ciąży a stanowiska kierownicze	106
2.4. Praca w dni wolne z tytułu 5-dniowego tygodnia pracy	107
2.5. Dyżury i praca na dyżurze kierowników	109
2.6. Nadgodziny „w razie konieczności”	110
Rozdział V. Rozliczanie czasu pracy zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy	113
1. Sposób określenia limitu godzin ponadwymiarowych	113
1.1. Konsekwencje nieokreślenia limitu	114
1.2. Zależności między limitem a systemem i rozkładem czasu pracy	115
2. Zasady planowania czasu pracy	118
3. Rozliczanie godzin ponadwymiarowych	120
3.1. Normalne wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe	120
3.2. Dodatki za godziny ponadwymiarowe	121
4. Godziny nadliczbowe pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy	124
4.1. Nadgodziny średniotygodniowe	126

4.2.	Praca w dniu wolnym z tytułu 5-dniowego tygodnia pracy	126
4.3.	Niepełnoetatowy kierownik komórki organizacyjnej	128
4.4.	Zwolnienie pracownika w trakcie okresu rozliczeniowego	129
Rozdział VI.	Rozliczanie czasu pracy pracowników niepełnosprawnych	131
1.	Szczególne zasady dotyczące czasu pracy pracowników niepełnosprawnych	131
1.1.	Uprawnienia niezależne od stopnia niepełnosprawności	133
1.2.	Uprawnienie zależne od stopnia niepełnosprawności	135
2.	Ograniczenia pracy w nocy i w nadgodzinach pracowników niepełnosprawnych	137
Rozdział VII.	Rozliczanie czasu pracy w podróżach służbowych	145
1.	Rozliczenie czasu pracy pracowników stacjonarnych	145
2.	Rozliczanie czasu pracy pracowników mobilnych	154
Rozdział VIII.	Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe	161
1.	Zasady ustalania normalnego wynagrodzenia za nadgodziny	161
2.	Zasady ustalania dodatków za nadgodziny	165
2.1.	Pojęcie „wynagrodzenie wynikające z osobistego zaszeregowania”	165
2.2.	Obliczanie dodatku za nadgodziny	168
3.	Siatka płac a wynagrodzenie za nadgodziny	170
4.	Ryczałt za pracę w godzinach nadliczbowych	173
4.1.	Praca wykonywana częściowo w zakładzie pracy	174
4.2.	Sposób wprowadzania ryczałtu za nadgodziny	175
4.3.	Skutki wprowadzenia ryczałtu za nadgodziny	179
5.	Zastępowanie wynagrodzenia za nadgodziny innymi świadczeniami	180
6.	Miarkowanie wynagrodzenia za nadgodziny	183
6.1.	Zasady miarkowania wynagrodzenia	185
6.2.	Znaczenie ciężaru dowodu	186
6.3.	Miarkowanie wynagrodzenia w przypadku kadry kierowniczej	189
7.	Rozliczanie wynagrodzenia za nadgodziny w 12-miesięcznych okresach rozliczeniowych	190
7.1.	Niezrekompensowane na bieżąco nadgodziny dobowe oraz praca w dni wolne od pracy	191
7.2.	Wpływ podwyżki wynagrodzenia w trakcie okresu rozliczeniowego na rozliczenie nadgodzin	194
7.3.	Niewypłacone nadgodziny po zakończonym okresie rozliczeniowym	195
Rozdział IX.	Czas wolny za godziny nadliczbowe	197
1.	Czas wolny udzielany na wniosek pracownika	198
2.	Czas wolny udzielany bez wniosku pracownika	202
3.	Wpływ udzielonego czasu wolnego na wynagrodzenie pracownika	205
4.	Najkorzystniejsze sposoby rekompensaty pracy w godzinach nadliczbowych	209
Rozdział X.	Wynagrodzenie za pracę w nocy oraz za czas dyżuru	211
1.	Wynagrodzenie za pracę w nocy	211
1.1.	Zasady obliczania dodatku nocnego	212
1.2.	Sytuacje uzasadniające wypłatę dodatku nocnego	215

1.3.	Ryczałt za pracę w nocy	217
1.4.	Wynagrodzenie za pracę w nocy a inne elementy wynagrodzenia	219
2.	Rekompensata za czas dyżuru	220
2.1.	Czas wolny udzielany za czas dyżuru	223
2.2.	Wynagrodzenie za czas dyżuru	225
Rozdział XI. Stanowiska urzędowe		229
1.	Roczny limit nadgodzin	229
1.1.	Pismo MPiPS z 13.11.2008 r. w sprawie ustalania rocznego limitu pracy w nadgodzinach	229
1.2.	Stanowisko Komisji Prawnej GIP z 7.12.2009 r. w sprawie limitu godzin nadliczbowych u kierowców	230
1.3.	Stanowisko Ministerstwa Infrastruktury z 12.3.2009 r. w sprawie rocznego limitu nadgodzin u kierowców	231
2.	Wyjścia prywatne w godzinach pracy – wyjaśnienia MPiPS z 28.8.2013 r. w sprawie odpracowywania wyjść prywatnych	231
3.	Doba pracownicza a nadgodziny	232
3.1.	Stanowisko Departamentu Prawa Pracy w MPiPS z 1.8.2008 r. w sprawie doby pracowniczej	232
3.2.	Stanowisko Departamentu Prawnego GIP z 2.6.2008 r. w sprawie doby pracowniczej	232
3.3.	Stanowisko Departamentu Prawnego GIP z 29.7.2008 r. w sprawie naruszenia doby pracowniczej	233
3.4.	Stanowisko GIP z 6.4.2009 r. w sprawie naruszenia doby pracowniczej po wolnym dniu	234
3.5.	Wyjaśnienia Biura Promocji i Mediów MPiPS z 13.9.2013 r. w sprawie godzin nadliczbowych przypadających pomiędzy dwiema dobami pracowniczymi	234
4.	Nadgodziny w ruchomym czasie pracy – stanowisko MPiPS z 21.10.2013 r. w sprawie nadgodzin w ruchomym czasie pracy	235
5.	Nadgodziny w systemie weekendowym – stanowisko GIP w sprawie nadgodzin w systemie weekendowym czasu pracy	236
6.	Wynagrodzenie za pracę w niedzielę	236
6.1.	Stanowisko Departamentu Prawnego GIP z 18.10.2012 r. w sprawie dodatków za pracę nadliczbową w niedziele i święta	236
7.	Zakaz pracy w święta w placówkach handlowych	237
7.1.	Stanowisko Departamentu Prawa Pracy w MPiPS definiujące pojęcie placówki handlowej	237
7.2.	Stanowisko GIP w sprawie zakazu pracy w sklepach internetowych	238
8.	Praca w dniu wolnym z tytułu 5-dniowego tygodnia pracy – stanowisko GIP w sprawie rekompensowania pracy w wolną sobotę	239
9.	Prokurent a osoba zarządzająca zakładem pracy w imieniu pracodawcy	240
9.1.	Stanowisko GIP nadesłane 2.12.2010 r. w sprawie prokurenta jako osoby zarządzającej zakładem pracy	240
9.2.	Stanowisko Departamentu Prawa Pracy MPiPS nadesłane 19.11.2010 r. w sprawie prokurenta jako osoby zarządzającej zakładem pracy	241

10. Nadgodziny kierowników wyodrębnionych komórek organizacyjnych – stanowisko Departamentu Prawa Pracy w MPiPS z 5.12.2008 r. w sprawie nadgodzin kierowników	241
11. Czas pracy pracowników niepełnosprawnych	243
11.1. Odpowiedź MPiPS z 24.7.2014 r. w sprawie czasu pracy osoby niepełnosprawnej przedkładającej po przerwie kolejne orzeczenie o niepełnosprawności	243
11.2. Stanowisko Departamentu Prawnego GIP z 29.8.2014 r. w sprawie wykładni przepisów ustawy z 29.8.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz wynagradzaniu osób niepełnosprawnych dotyczących wynagradzania pracowników niepełnosprawnych – odpowiedź na zapytanie Polskiej Organizacji Pracodawców Osób Niepełnosprawnych	244
12. Obliczanie dodatków za nadgodziny	245
12.1. Stanowisko MPiPS z 24.10.2014 r. w sprawie dzielnika do obliczania stawki godzinowej wynagrodzenia przy innej niż normatywna liczbie godzin rozkładowych	245
12.2. Stanowisko Departamentu Prawnego GIP z 26.8.2008 r. w sprawie obliczania dodatku z tytułu pracy w nadgodzinach	245
12.3. Stanowisko Departamentu Prawa Pracy MPiPS z 20.8.2008 r. w sprawie obliczania dodatku z tytułu pracy w nadgodzinach	246
13. Ryczałt za godziny nadliczbowe – stanowisko GIP z 29.5.2009 r. w sprawie ryczałtowego wynagrodzenia za godziny nadliczbowe	247
14. Czas wolny za pracę w godzinach nadliczbowych – stanowisko GIP z 21.4.2009 r. w sprawie terminu składania wniosku o czas wolny od pracy	247
15. Dodatek nocny	248
15.1. Stanowisko MPiPS z 19.3.2014 r. w sprawie obliczania dodatku za pracę w porze nocnej	248
15.2. Stanowisko GIP z 23.1.2008 r. w sprawie obliczania dodatku za pracę w porze nocnej	248
15.3. Stanowisko MPiPS z 6.3.2009 r. w sprawie minimalnego wynagrodzenia	249
16. Rekompensata za czas dyżuru	250
16.1. Stanowisko Departamentu Prawnego w GIP z 8.4.2008 r. w sprawie rekompensaty za dyżur pełniony poza domem pracownika	250
16.2. Stanowisko Departamentu Prawa Pracy w MPiPS z 17.3.2008 r. w sprawie rekompensaty za dyżur pełniony poza domem pracownika	251
Rozdział XII. Akty prawne – Dział Szósty Kodeksu pracy	253
Dział Szósty. Czas pracy	253
Rozdział I. Przepisy ogólne	253
Rozdział II. Normy i ogólny wymiar czasu pracy	254
Rozdział III. Okresy odpoczynku	255
Rozdział IV. Systemy i rozkłady czasu pracy	255
Rozdział V. Praca w godzinach nadliczbowych	259
Rozdział VI. Praca w porze nocnej	261
Rozdział VII. Praca w niedziele i święta	262
Adresy – Okręgowe inspektoraty pracy, ich oddziały i biura terenowe	265